

Relationship between Family Function and Self-differentiation with Homesickness of Dormitory Girl Students

Sahar Aghasinejad¹ , Anahita Khodabakhshi-Koolae^{2,*} , Mohamad Reza Falsafinejad³ , Akram Sanagoo⁴

¹ M.Sc. in Counseling, Department of Counseling, Faculty of Human Science, Islamic Azad University, Science and Research of Tehran, Tehran, Iran

² Assistant Professor, Department of Psychology and Education, Faculty of Humanities, Khatam University, Tehran, Iran

³ Associate Professor, Department of Assessment and Measurement, Faculty of Psychology and Education, Allameh Tabatabaee University, Tehran, Iran

⁴ Associate Professor, Ph.D. in Nursing, Nursing Research Center, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran

* **Corresponding author:** Anahita Khodabakhshi-koolae, Department of Psychology and Education, Faculty of Humanities, Khatam University, Tehran, Iran E-mail: a.khodabakhshid@khatam.ac.ir

Received: 17 Sep 2019

Accepted: 05 Jan 2020

Abstract

Introduction: Staying away from the family in the student environment associated with pressures such as the sense of poverty, lack of social support, and compatibility issues. This study examines the relationship between family function and self-differentiation with homesickness of dormitory girl students.

Methods: The statistical Society of this study included all non-graduate students of Islamic Azad University of Tehran by 2018. The sample group included 180 female students who were randomly selected. The research method was descriptive and correlational. Family Assessment questionnaire (1983), homesickness questionnaire Zare, Aminpoor (2010), and differentiation questionnaire was used to measure the variables of this study. The data were analyzed by the methods of correlation and stepwise multivariate regression analysis.

Results: Analysis of the data showed a significant correlation between family function and differentiation with homesickness ($r = 0.01$). Based on regression analysis, about 40% of the homesickness variance were defined by self-differentiation, roles, problem-solving, general family function, emotional involvement, and sensitive support variables. Problem-solving, differentiation, roles, affective involvement, general family function and emotional support were the most powerful variables that predict respectively the homesickness of the dormitory girl students.

Conclusions: Since the parenting style and family functioning have a vital role in the incidence of children's homesickness, it is necessary that counselors and psychologists familiarize families with more efficient parental models and also features of a dynamic and balanced family.

Keywords: Homesickness, Family Function, Self-Differentiation, Dormitory

© 2020 Iranian Nursing Scientific Association (INA)

رابطه عملکرد خانواده و تمایز یافتگی خود با احساس غربت در دانشجویان دختر خوابگاهی

سحر آغاسی نژاد^۱ ID، آناهیتا خدابخش کولایی^{۲*} ID، محمدرضا فلسفی نژاد^۳ ID، اکرم ثناگو^۴ ID

^۱ کارشناس ارشد مشاوره، گروه مشاوره، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران
^۲ استادیار گروه روانشناسی و علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه خاتم، تهران، ایران
^۳ دانشیار گروه سنجش و اندازه گیری، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران
^۴ دانشیار، مرکز تحقیقات پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران
 * نویسنده مسئول: آناهیتا خدابخش کولایی، استادیار گروه روانشناسی و علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه خاتم، تهران، ایران
 ایمیل: a.khodabakhshid@khatam.ac.ir

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۱۰/۱۵

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۰۶/۲۶

چکیده

مقدمه: دوری از خانواده در محیط دانشجویی با فشارهایی مانند حس غربت، فقدان حمایت اجتماعی و مشکلات سازگاری همراه است. مطالعه حاضر با هدف بررسی رابطه عملکرد خانواده و تمایز یافتگی خود با احساس غربت دانشجویان دختر خوابگاهی انجام شد.
روش کار: جامعه آماری مطالعه شامل کلیه دانشجویان دختر غیربومی دوره کارشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز در سال تحصیلی ۱۳۹۷ بود. گروه نمونه ۱۸۰ دانشجوی دختر بود که به صورت تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. روش تحقیق توصیفی و از نوع همبستگی بود. برای اندازه گیری متغیرهای حاضر در مطالعه از پرسشنامه‌های سنجش عملکرد خانواده (۱۹۸۳)، پرسش نامه احساس غربت زارع و امین پور (۱۳۹۰) و پرسشنامه تمایز یافتگی استفاده گردید. داده‌های گردآوری شده با روش‌های همبستگی و تحلیل رگرسیون چندمتغیره گام به گام مورد تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که بین عملکرد خانواده و تمایز یافتگی با احساس غربت همبستگی معنی دار وجود دارد (۰/۰۱ = r) بر اساس تحلیل رگرسیون، حدود ۴۰ درصد از واریانس احساس غربت توسط متغیرهای تمایز یافتگی خود، نقش‌ها، حل مسئله، عملکرد کلی خانواده، آمیزش عاطفی و همراهی عاطفی تبیین گردید. متغیرهای حل مسئله، تمایز یافتگی، نقش‌ها، آمیزش عاطفی، عملکرد کلی خانواده و همراهی عاطفی به ترتیب قوی‌ترین متغیرها برای پیش بینی احساس غربت دانشجویان دختر خوابگاهی بودند.
نتیجه گیری: از آنجایی که سبک تربیتی و عملکرد خانواده‌ها نقشی حیاتی در بروز احساس غربت فرزندان دارد لازم است مشاوران و روان شناسان خانواده‌ها را با الگوهای والدینی کارآمدتر و هم چنین ویژگی‌های یک خانواده کارآمد و متعادل آشنا سازند.

واژگان کلیدی: احساس غربت، عملکرد خانواده، تمایز یافتگی خود، دانشجویان خوابگاه

تمامی حقوق نشر برای انجمن علمی پرستاری ایران محفوظ است.

مقدمه

قابلیت‌ها، انگیزه‌ها و برخوردها اشاره کرد [۴]. مجموعه این تغییرات می‌توانند با ایجاد استرس شدید در فرد، به برهم خوردن تعادل بین منابع درونی و خواسته‌های بیرونی منجر شوند و بروز پدیده‌ای به نام احساس غربت (Homesickness) را در پی داشته باشند [۱، ۵]. تعیین ماهیت و علت احساس غربت و نیز شیوه‌های مهار و کاهش آن نیز از زوایای مختلفی مورد بررسی قرار گرفته است Venolit. عوامل پیش بینی کننده احساس غربت را به دو دسته اجتماعی (جنس، فاصله جغرافیایی) و روان شناختی (ویژگی‌های شخصیتی، حمایت خانوادگی

سالانه افراد زیادی خانواده خود را به قصد ورود به دانشگاه ترک می‌کنند. این امر علاوه بر مزیت‌ها و نتایج خوشایند، پیامدهای تنش زاایی را نیز به دنبال دارد [۱، ۲]. این پیامدها ناشی از تغییر در سبک زندگی، از دست دادن دوستان و خانواده، برهم خوردن روال کارها و ضرورت سازگاری با یک محیط جدید می‌باشد [۳]. تغییر در سبک زندگی شامل سطوح مختلفی می‌شود که از میان آن‌ها می‌توان به تغییرات فیزیکی (مثل تغییر در مکان جغرافیایی)، زیستی (شرایط غذایی جدید)، فرهنگی و ارتباطی، روان شناختی و نیز تغییر در ارزش‌ها،

روش کار

تحقیق حاضر یک مطالعه توصیفی از نوع تحقیقات همبستگی بود که به صورت میدانی انجام گردید و به بررسی رابطه عملکرد خانواده و تمایز یافتگی خود با احساس غربت دانشجویان دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز پرداخت. جامعه پژوهش را کلیه دانشجویان دختر غیر بومی مقطع کارشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی در سال تحصیلی ۱۳۹۷ تشکیل داده بودند. منظور از دانشجوی غیر بومی، دانشجویی است که در اصل ساکن شهر تهران نمی‌باشد و به دور از خانواده در خوابگاه یا خانه استجاری زندگی می‌کند. گروه نمونه شامل ۱۸۰ دانشجوی دختر غیر بومی دوره کارشناسی دانشکده‌های روان شناسی، علوم اجتماعی، ادبیات و حقوق دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز بود. جهت انتخاب نمونه، ابتدا از میان ۱۵ دانشکده دانشگاه آزاد تهران مرکزی، ۴ دانشکده روان شناسی، علوم اجتماعی، ادبیات و حقوق به روش نمونه گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. سپس با مراجعه به خوابگاهها لیست دانشجویان دختر دوره کارشناسی این دانشکده‌ها که ساکن خوابگاه بودند تهیه گردید و در مرحله بعد از میان این دانشجویان، نمونه‌ای به حجم ۱۸۰ نفر انتخاب گردید. سپس پرسشنامه‌ها در اختیار آنها قرار گرفت. معیارهای ورود به پژوهش شامل: ۱- تمامی دانشجویان دختر خوابگاهی بودند و بیشتر اقامتشان در تهران در خوابگاه می‌گذشت، ۲- هیچ کدام از دانشجویان انتخاب شده بنا به پرونده بهداشت روانی بدو ورود به دانشگاه سابقه اختلالات جدی روانی یا بستری در بیمارستان‌های روانی را نداشتند.

ابزار پژوهش شامل پرسشنامه سنجش عملکرد خانواده (Family Assessment Device FAD)، یک پرسشنامه ۵۳ سوالی است که برای سنجیدن عملکرد خانواده بنا بر الگوی مک مستر، در سال ۱۹۸۳ توسط اپشتین، بالدوین و بیشاپ تدوین شده است. این مدل خصوصیات ساختاری، شغلی و تعاملی خانواده را معین می‌سازد و شش بعد از عملکرد خانواده را مشخص می‌کند: حل مشکل، ارتباط، نقش‌ها، همراهی عاطفی، آمیزش عاطفی و کنترل رفتار. آزمون علاوه بر این ۶ خرده مقیاس، عملکرد کلی خانواده را نیز اندازه می‌گیرد. جواب‌ها بر روی یک مقیاس لیکرت ۴ درجه‌ای از ۱ (قویاً موافق) تا ۴ (کاملاً مخالف) تنظیم شده است. به عبارتی که توصیف عملکرد نامطلوبند معکوس نمره داده می‌شود. نمرات کمتر نشانه عملکرد سالم‌تر خانواده است. نمره گذاری آیت‌های ۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸-۹-۱۰-۱۱-۱۲-۱۳-۱۴-۱۵-۱۶-۱۷-۱۸-۱۹-۲۰-۲۱-۲۲-۲۳-۲۴-۲۵-۲۶-۲۷-۲۸-۲۹-۳۰-۳۱-۳۲-۳۳-۳۴-۳۵-۳۶-۳۷-۳۸-۳۹-۴۰-۴۱-۴۲-۴۳-۴۴-۴۵-۴۶-۴۷-۴۸-۴۹-۵۰-۵۱-۵۲-۵۳ بر خلاف آیت‌های دیگر به شیوه وارونه انجام می‌گیرد. برای محاسبه نمره هر خرده مقیاس، نمرات آیت‌های تشکیل دهنده هر خرده مقیاس‌ها را با هم جمع کرده و تقسیم بر تعداد آن می‌کنیم. نمره بالاتر در هر خرده مقیاس به معنای عملکرد مطلوب‌تر خانواده می‌باشد. ابزار سنجش خانواده با ضرایب آلفای خرده مقیاس‌های خود از ۰/۷۲ تا ۰/۹۲. از همسانی درونی نسبتاً خوبی برخوردار است [۱۳]. در ایران پرسشنامه مذکور توسط زاده محمدی هنجاریابی شده است و ضریب آلفای کرونباخ کل مقیاس‌ها ۰/۹۴ به دست آمد است [۱۴]. پرسشنامه احساس غربت جهت سنجش احساس غربت دانشجویان فارسی بر اساس پرسشنامه ون ولیت (۲۰۰۱) طراحی استاندارد گردیده است.

و سبک‌های دلبستگی) تقسیم می‌کند [۵]. اکثر تحقیقات به نقش عوامل روان شناختی چون سبک‌های دلبستگی [۶] و جو خانواده [۷] اشاره کرده‌اند. یکی از متغیرهایی که به نظر می‌رسد با احساس غربت دانشجویان مرتبط باشد عملکرد خانواده (Family Function) آنان است. عملکرد خانواده به توانایی خانواده در انجام وظایفی که بر عهده دارد از جمله تأمین نیازهای عاطفی، روانی، فیزیولوژیکی (مادی) اعضای خود اطلاق می‌شود. خانواده کارا به خانواده‌ای گفته می‌شود که قادر به تأمین نیازهای عاطفی، روانی و فیزیولوژیکی اعضای خود باشد. خانواده ناکارآمد به خانواده‌ای گفته می‌شود که قادر به تأمین نیازهای عاطفی، روانی و فیزیولوژیکی اعضای خود نباشد [۸].

یکی از مدل‌های مهم در زمینه کارکرد خانواده، مدل Mac Master است. این مدل به ارزشیابی ازدواج و خانواده می‌پردازد و ساختار، سازمان و الگوی تبادل واحد زناشویی را توصیف می‌کند. و دارای ابعاد زیر است: حل مسئله، ارتباطات، نقش، پاسخ دهی عاطفی، درگیری عاطفی و کنترل رفتار [۹]. اگرچه تحقیقاتی در زمینه نقش حمایتی خانواده در کاهش حس غربت انجام شده (۵)، اما در زمینه تأثیر سایر ابعاد عملکرد خانواده بر احساس غربت اطلاعاتی در دست نیست. با این وجود عملکرد خانواده به عنوان یکی از شاخص‌های تضمین کننده کیفیت زندگی و سلامت روانی خانواده و اعضای آن مطرح است. بین عملکرد ضعیف خانواده و ابتلای فرزندان به علائم جسمی، اضطراب، اختلال خواب، افسردگی و اختلال در عملکرد اجتماعی رابطه معنی دار وجود دارد [۱۰]. مشکلات خانواده می‌تواند منجر به شکست در تحصیل و تعلیم تربیت، فروپاشی روابط اجتماعی و بیگانگی اجتماعی، و استفاده از الکل و مواد منجر شود. والکر و شفرد نیز عملکرد خانواده را برای سلامی فرد، خانواده و جامعه ضروری دانسته‌اند [۱۱]. محیط‌های برانگیزاننده و پرورش دهنده، کودکان را قادر می‌سازد که رشد کنند و یاد بگیرند اما محیط‌های خانوادگی بدکار می‌توانند برای بسیاری از جنبه‌های رشد فرزندان و انتقال مثبت آنان به بزرگسالی بسیار مضر باشند [۱۲].

یکی دیگر از متغیرهای روان شناختی که در ارتباط با نظام خانواده می‌باشد مفهوم تمایز یافتگی (Differentiation) خود می‌باشد. این مفهوم میزان توانایی فرد را در تفکیک یا جدا ساختن فرایندهای عقلانی و احساسی وی نشان می‌دهد. تمایز یافتگی به عنوان افزایش استقلال و مسئولیت پذیری تعریف می‌شود. این ویژگی روان شناختی، فرایندی مادام العمر است که یک مفهوم درون فردی- بین فردی است. تمایز یافتگی درون فردی به توانایی فرد در ایجاد تعادل بین افکار و هیجانات اشاره دارد. در حالی که، تمایز یافتگی بین فردی به توانایی تجربه صمیمت عمیق بدون به خطر افتادن احساس استقلال فردی اطلاق می‌شود [۸]. تحقیقات انجام شده نقش مثبت آموزش خودمتمایز سازی را در کاهش احساس غربت [۳] تأیید کرده‌اند. پیشگیری و درمان پدیده احساس غربت منوط به شناسایی دقیق پدیده احساس غربت و متغیرهای دخیل در آن می‌باشد. اما تاکنون در کشور ما تحقیقات چندانی در این حوزه انجام نشده است. از این رو مطالعه حاضر با هدف بررسی تأثیر عملکرد خانواده و تمایز یافتگی خود بر احساس غربت دانشجویان انجام گردید.

یافته‌ها

تعداد کل نمونه برابر با ۱۸۰ نفر بود که حداقل و حداکثر سن دانشجویان به ترتیب ۱۸ و ۲۶ بود. بیشترین فراوانی مربوط به گروه سنی ۲۰-۱۸ سال بود (۸۶ نفر، ۴۷٪ درصد). اکثر دانشجویان انتخاب شده مربوط به خانواده‌های ۴ نفره (۴۹ نفر، ۲۷٪ درصد) و ۵ نفره (۶۱ نفر، ۳۳٪ درصد) بودند. حداکثر و حداقل فاصله محل تحصیل و محل سکونت اصلی دانشجویان، به ترتیب ۱۱۰۰ و ۹۸ کیلومتر بود. میانگین و انحراف استاندارد نمره شرکت کنندگان در متغیرهای احساس غربت، تمایز یافتگی و عملکرد خانواده در جدول ۱ ذکر شده است.

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد نمرات افراد نمونه در متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین ± انحراف استاندارد
احساس غربت	
نمره کلی احساس غربت	۲۰/۴۲ ± ۱۰۳/۷۸
دلتنگی برای خانواده	۷/۴۹ ± ۴۳/۱۷
میل برگشتن به موطن	۷/۵ ± ۲۲/۹۵
احساس تنهایی	۵/۵۲ ± ۱۲/۸۳
ناسازگاری با محیط‌های جدید	۶/۰۴ ± ۱۵/۴۳
دلتنگی برای دوستان جدید	۲/۶۴ ± ۹/۳۸
تمایز یافتگی	
نمره کلی تمایز یافتگی	۱۷/۴۴ ± ۱۶۳/۵۷
واکنش پذیری عاطفی	۶/۳۹ ± ۳۹/۰۳
جایگاه من	۶/۵۵ ± ۴۱/۸۲
گریز عاطفی	۷/۵۱ ± ۴۹/۸۳
هم آمیختگی با دیگران	۷/۰۸ ± ۳۲/۸۸
عملکرد خانواده	
حل مسئله	۱/۰۷ ± ۱/۹۵
ارتباط	۰/۹۳ ± ۲/۲۸
نقش‌ها	۰/۵ ± ۲/۳۹
همراهی عاطفی	۱/۱۱ ± ۲/۴۴
آمیزش عاطفی	۰/۷۹ ± ۲/۶۴
کنترل رفتار	۰/۵۱ ± ۲/۳۱
عملکرد کلی خانواده	۰/۳۶ ± ۲/۱۵

برای بررسی رابطه بین عملکرد خانواده و احساس غربت دانشجویان دختر خوابگاهی از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد. هم چنین برای بررسی رابطه بین تمایز یافتگی خود و احساس غربت دانشجویان در جدول ۲ از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد.

هر یک از گزینه‌های هرگز، کمی، متوسط، زیاد و خیلی زیاد به ترتیب نمره ۱، ۲، ۳، ۴ و ۵ نمره می‌گیرد. نمره کلی احساس غربت آزمودنی‌ها از جمع جبری امتیازات داده شده به سوال‌ها بدست می‌آید. حداقل نمره در این آزمون ۳۶ و حداکثر آن ۱۸۰ است. نمره‌های بالا در این آزمون نشانگر احساس غربت بالای فرد و نمره‌های پایین نشانه دهنده احساس غربت پایین است. به جز نمره کلی احساس غربت، این مقیاس دارای ۵ عامل می‌باشد: عامل‌های دلتنگی برای خانواده، میل برگشتن به وطن، احساس تنهایی، ناسازگاری با محیط‌های جدید و دلتنگی برای دوستان صمیمی. برای بررسی وضعیت آزمودنی در عامل‌های آزمون باید نمره خام مربوط به سوال‌های آن عامل را با هم جمع کرد. پایایی آزمون به روش همسانی درونی و با استفاده از آلفای کرونباخ، ۰/۸۳ به دست آمد [۱۵]. از‌های و همکاران، این آزمون را به فارسی ترجمه و اعتباریابی کردند. ضرایب آلفای کرونباخ این پرسشنامه، برای پنج عامل یادشده به ترتیب عبارت از ۰/۹۰، ۰/۸۹، ۰/۸۵، ۰/۸۴ و ۰/۶۹ به دست آمد [۱۵].

پرسشنامه تمایز یافتگی که توسط اسکاورون و فریدلندر (۱۹۹۸) ساخته شده است ابزاری ۴۳ سوالی است که به میزان سنجش میزان تمایز یافتگی به کار می‌رود و تمرکز اصلی آن بر روابط مهم زندگی و ارتباطات جاری با خانواده اصلی آن‌ها می‌باشد. این مقیاس ۴۳ آیتمی شامل ۴ خرده مقیاس: ۱- واکنش پذیری عاطفی، ۲- جایگاه من، ۳- گریز عاطفی، ۴- هم آمیختگی با دیگران است. جهت محاسبه نمره گذاری کلی این پرسشنامه نمرات آیتم‌های هر یک از خرده مقیاس‌های: ۱- واکنش پذیری عاطفی، ۲- جایگاه من، ۳- گریز عاطفی ۴- هم آمیختگی با دیگران با هم جمع می‌شوند (با در نظر گرفتن نمرات وارونه). جدول زیر آیتم‌های هر خرده مقیاس را نشان می‌دهد. شماره آیتم‌هایی که با خط تیره - مشخص شده است، نمره گذاری وارونه دارند. نمره بالاتر در هر مقیاس به معنای تمایز یافتگی بیشتر فرد می‌باشد. اسکیان و همکاران (۱۳۸۶) در مطالعه خود ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۶ را برای نمره کلی آزمون گزارش نمودند [۱۶]. در اجرای پژوهش تمامی ملاحظات اخلاقی در پژوهش از جمله، محرمانگی پرسشنامه‌ها و رضایت نامه آگاهانه کتبی از شرکت کنندگان اخذ گردید. جهت جمع آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های عملکرد خانواده، تمایز یافتگی خود و احساس غربت استفاده گردید. داده‌های به دست آمده با استفاده از شاخص‌های همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیره به روش گام به گام در نرم افزار SPSS21 تحلیل شدند.

جدول ۲. ماتریس ضریب همبستگی ابعاد عملکرد خانواده و احساس غربت

متغیرها	احساس غربت	دلتنگی برای خانواده	میل برگشت به موطن	احساس تنهایی	ناسازگاری با محیط‌های جدید	دلتنگی برای دوستان
حل مسئله	** ۰/۱۹۴	*** ۰/۰۴	** ۰/۲	** ۰/۱۹۲	- ۰/۰۶۲	*** ۰/۲۹۸
ارتباط	** ۰/۲۳۱	*** ۰/۳۴۶	* ۰/۱۹	- ۰/۱۲۱	۰/۰۷۳	*** ۰/۳۴۶
نقش‌ها	- ۰/۱۲۴	- ۰/۰۵۷	- ۰/۰۴۳	- ۰/۱۲۴	* ۰/۱۶۹	- ۰/۰۲۶
همراهی عاطفی	- ۰/۰۵۲	- ۰/۱۴۵	- ۰/۰۵۲	- ۰/۰۹۲	- ۰/۱۱۱	** ۰/۲۱۹
آمیزش عاطفی	*** ۰/۳۰۲	*** ۰/۲۹۳	** ۰/۲۳۴	۰/۱۲۳	۰/۱۲۸	*** ۰/۲۸۶
کنترل رفتار	۰/۰۶۶	* ۰/۱۷۲	۰/۰۴۹	* ۰/۱۶۶	- ۰/۰۱۶	*** ۰/۲۶۹
عملکرد کلی خانواده	*** ۰/۲۴	** ۰/۲۱۶	- ۰/۱۴۶	- ۰/۱۵۹	** ۰/۲۲۴	*** ۰/۲۸۳

* P < ۰/۰۵، ** P < ۰/۰۱، *** P < ۰/۰۰۱

جدول ۳. ماتریس ضریب همبستگی ابعاد تمایز یافتگی خود و احساس غربت

متغیرها	احساس غربت	دلتنگی برای خانواده	میل برگشت به وطن	احساس تنهایی	ناسازگاری با محیط های جدید	دلتنگی برای دوستان
تمایز یافتگی خود	***-۰/۴۱۷	۰/۰۶۹	۰/۱۳	***-۰/۰۶۲	***-۰/۴۸۴	***-۰/۲۵۶
واکنش پذیر عاطفی	***-۰/۳۵۵	*-۰/۱۶۵	*-۰/۱۸	***-۰/۳۵۴	***-۰/۲۷۶	***-۰/۳۹۱
جایگاه من	***-۰/۴۲۷	-۰/۰۸۴	**۰/۲	***۰/۵۸۳	***۰/۵۱۱	-۰/۰۹۶
گریز عاطفی	۰/۰۱۶	**۰/۲۰۱	*۰/۱۶۷	***-۰/۲۹۱	*-۰/۱۶۶	۰/۰۶۱
هم آمیختگی با دیگران	***-۰/۳۳	*-۰/۱۵۷	*۰/۱۴۷	***-۰/۳۶۱	***-۰/۲۹۴	***-۰/۲۵۴

* P < ۰/۰۵، ** P < ۰/۰۱، *** P < ۰/۰۰۱

جدول ۴. تحلیل رگرسیون چندمتغیره به روش گام به گام برای متغیر احساس غربت و متغیرهای پیش بین

متغیرهای پیش بین	B	Beta	T	Sig.	Tolerance	VIF
مقدار ثابت	۲۱۰/۷		۱۴/۰۶	۰/۰۰۱		
تمایز یافتگی	-۰/۴۹۳	***-۰/۴۲۱	-۶/۶۳	۰/۰۰۱	۰/۴۷۵	۲/۱۰۵
عملکرد کلی خانواده	-۴/۵۵	**۰/۱۶۳	-۲/۶۱	۰/۰۱	۰/۹۷۱	۱/۰۳
نقش ها	-۱۵/۷۱	***-۰/۳۸۶	-۵/۳۶	۰/۰۰۱	۰/۱۶۶	۱/۵
حل مسئله	-۸/۲۸	***-۰/۴۲۸	-۵/۸۳	۰/۰۰۱	۰/۸۳۶	۱/۱۹
آمیزش عاطفی	۴/۱۱	*۰/۱۷۱	۲/۵۲	۰/۰۱۲	۰/۹۲	۱/۰۷
همراهی عاطفی	-۲/۳۵	*-۰/۱۲۸	-۲/۱۲	۰/۰۳۵	۰/۹۶	۱/۰۳

64/0 = R, 41/0 = RS, ARS = ۰/۳۹۸

* P < ۰/۰۵، ** P < ۰/۰۱، *** P < ۰/۰۰۱

عاطفی و همراهی عاطفی تبیین می‌شود. بنابراین با توجه به مقدار بتا و سطح معنی داری، به ترتیب متغیر حل مسئله، تمایز یافتگی، نقش‌ها، آمیزش عاطفی، عملکرد کلی خانواده و همراهی عاطفی قوی‌ترین متغیرها برای پیش بینی احساس غربت دانشجویان دختر خوابگاهی بودند.

برای مثال، Cavaiola و همکاران در پژوهش خود به نتیجه دست یافتند که، افرادی که خود تمایز یافتگی بیشتری را دارند در محیط کاری استرس کمتری را تحمل کرده و از شغل خود رضایت بیشتری دارند [۱۷]. همچنین، Hendrickson و همکاران در پژوهش خود دریافتند که دانشجویان بین المللی که برای تحصیل به خارج می‌آیند هر چقدر که بتوانند سریعتر در گروه‌ها و شبکه‌های دوست یابی قرار بگیرند و وابستگی کمتری به خانواده اصلی یا پدری داشته باشند، به طرز قابل چشمگیری تری احساس رضایت بیشتری از زندگی و موفقیت تحصیلی بهتری در مقایسه با دانشجویانی دارند که احساس غربت شدیدتری را تجربه می‌کنند [۱۸].

این یافته‌ها از چند جنبه قابل تبیین است؛ نخست آنکه بر اساس الگوی سیستمی، خانواده به عنوان یک نظام در نظر گرفته می‌شود. ساختار، سازمان و الگوهای تبدلی که نظام خانواده به نمایش می‌گذارد مهم‌ترین عوامل در تعیین رفتار اعضای خانواده می‌باشند. خانواده‌های کارآمد فرایند مستقل شدن و تمایز یافتگی فرزندان خود را مورد تشویق و حمایت قرار می‌دهند. آن‌ها رشد مهارت‌های فردی و بین فردی فرزندان را تسهیل می‌کنند و به آنان اجازه می‌دهند که محیط‌ها و تجارب نو را بیازمایند، و همین مسئله کنار آمدن آنان را با موقعیت‌های جدید تسهیل می‌کند [۱۹].

خانواده‌های با عملکرد مطلوب، به تقسیم نقش و حل مسئله بها می‌دهند و تمایل دارند هر چیزی سر جای خود باشد و بر مسئولیت پذیری اعضا پافشاری می‌کنند هر چند تاحدی هم انعطاف پذیر هستند. توانایی حل مسئله خانواده، فرزندان را نیز به سلاحی جهت مقابله با چالش‌های

برای تعیین تأثیر هریک از متغیرهای پیش بین بر واریانس احساس غربت، متغیرهای تمایز یافتگی و خرده مقیاس‌های عملکرد خانواده به صورت گام به گام در معادله رگرسیون تحلیل شدند.

با استفاده از روش رگرسیون گام به گام مدل معنی داری به دست آمد (F = ۶/۱۶۷ = ۱۹/۳۴, P < ۰/۰۱) تحلیل تا ۸ قدم ادامه یافت و مدل نهایی شامل ۶ متغیر پیش بین بود. بر اساس نتایج جدول ۴ و t مشاهده شده، حدود ۴۰ درصد از واریانس احساس غربت توسط متغیرهای تمایز یافتگی، نقش‌ها، حل مسئله، عملکرد کلی خانواده، آمیزش عاطفی و همراهی عاطفی تبیین گردید. بنابراین با توجه به مقدار بتا و سطح معنی داری، به ترتیب متغیر حل مسئله (Beta = -۰/۴۲۸) ، تمایز یافتگی (Beta = -۰/۴۲۱) ، نقش‌ها (Beta = -۰/۳۸۶) ، آمیزش عاطفی (Beta = ۰/۱۷۱) ، عملکرد کلی خانواده (Beta = -۰/۱۶۳) و همراهی عاطفی (Beta = -۰/۱۲۸) ، قوی‌ترین متغیرها برای پیش بینی احساس غربت دانشجویان دختر خوابگاهی بودند. بقیه متغیرها، پیش بینی کننده‌های معنی داری نشان ندادند. در کل نتایج نشان دهنده آن است که هرچه فرد تمایز یافته تر باشد و نمرات بهتری در آزمون عملکرد خانواده کسب کرده باشد به تبع احساس غربت کمتری را تجربه می‌کند.

بحث

دلتنگی و حس شدید نوستالژی گاهی سازگاری دانشجویان دختر را به کل تحت شعاع خود قرار می‌دهد و پیشرفت تحصیلی و زندگی اجتماعی روزمره فرد را به چالش می‌کشد. از این رو پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه عملکرد خانواده و تمایز یافتگی خود با احساس غربت در دانشجویان دختر خوابگاهی انجام شد. همسو با یافته‌های مطالعات پیشین [۱۷-۱۹]. نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون نشان داد حدود ۴۰ درصد از واریانس احساس غربت توسط متغیرهای تمایز یافتگی خود، نقش‌ها، حل مسئله، عملکرد کلی خانواده، آمیزش

وقت خود را صرف فرزندان می‌کنند. اما بهای این عشق فراوان و وابسته نگه داشتن فرزندان و ممانعت از رشد عاطفی و اجتماعی آنان است [۱۹]. افرادی که با ویژگی‌های کمتر تمایز یافته هستند شفقت به خود و هوش هیجانی کمتری را در مقایسه با افراد با ویژگی‌های تمایز یافته دارند [۲۱].

از سوی دیگر چندین تحقیق، رابطه سبک دلبستگی نایمن را با احساس غربت تأیید نموده‌اند [۶، ۱۵]. شکل گیری سبک‌های دلبستگی خود برمی‌گردد به دوران کودکی و محیط خانواده. در واقع میزان در دسترس بودن و پاسخگو بودن والدین عامل اصلی در شکل دهی سبک دلبستگی کودکان می‌باشد. والدین افراد دلبسته نایمن، معمولاً زیاد از لحاظ عاطفی در دسترس نمی‌باشند و پاسخ دهی عاطفی آنان معمولاً بر اساس الگوی افراط و تفریط می‌باشد. این والدین از لحاظ عاطفی معمولاً دمدمی مزاج هستند و نوعی حس نایمنی را به کودک منتقل می‌کنند. این الگوی ناکارآمد والدینی منجر به این می‌شود که دانشجویان دلبسته نایمن بعدها در دوران نوجوانی و حتی بزرگسالی همین حس بی‌اعتمادی و نایمنی را با خود داشته باشند. و این الگوی رفتاری و هیجانی تعامل آنان را با موقعیت‌ها و افراد جدید دستخوش چالش می‌کند [۱۹] محدود بودن نمونه پژوهش به دانشجویان دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز و هم چنین عدم تفسیر نتایج همبستگی به صورت علی از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر بود. در نتیجه باید در تعمیم نتایج جانب احتیاط را رعایت کرد.

نتیجه گیری

در کل نتایج بیانگر آن بود که هرچه فرد تمایز یافته تر باشد و خانواده‌اش از عملکرد بهتری برخوردار باشد در نتیجه احساس غربت کمتری را تجربه می‌کند و راحت‌تر با محیط دانشجویی و خوابگاهی کنار می‌آید. از این رو لازم است پدیده احساس غربت در جمعیت دانشجویی مورد توجه بیشتری واقع شود و اقداماتی جهت کاهش این پدیده صورت گیرد. روان‌شناسان و مشاوران، خانواده‌ها و دانشجویان را با الگوهای والدینی کارآمدتر و ویژگی‌های خانواده متعادل آشنا سازند.

سپاسگزاری

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول در دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران به شماره مصوب پژوهشی ۹۵۰۳۴۹۰۱۶۷ می‌باشد. بدین وسیله از کلیه شرکت کنندگانی که با سعه صدر زمینه انجام مطالعه را فراهم نمودند تشکر و قدردانی می‌شود.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که در نگارش این مقاله هیچ گونه تضاد منافی وجود ندارد.

References

- Gunnell KE, Mosewich AD, McEwen CE, Eklund RC, Crocker PRE. Don't be so hard on yourself! Changes in self-compassion during the first year of university are associated with changes in well-being. *Personal Indiv Differ*. 2017;107:43-8. doi: 10.1016/j.paid.2016.11.032
- Tilburg MAIV, Vingerhoets AJJM, Heck GLV. Determinants of homesickness chronicity: coping and

پیش رو مجهز می‌کند و این افراد به راحتی در مکان‌ها و موقعیت‌های جدید دچار استرس و نگرانی نمی‌شوند چون از مهارت‌های مقابله‌ای مناسب برخوردارند. خانواده به عنوان الگویی جهت آموزش حل مسئله عمل می‌کند و به فرزندان یاد می‌دهد که در مواقع بحرانی چطور با موانع روبه‌رو شوند. خانواده‌ها معمولاً با دو نوع مشکل ابزاری یا مالی و عاطفی مواجه می‌شوند. مشکلات ابزاری اشاره به مسائل مالی، مسکن و پوشاک دارد و مشکلات عاطفی اشاره به مسائل عاطفی و هیجانی خانواده دارد (خشم، افسردگی، سوء استفاده و ...). در خانواده‌های کارآمد معمولاً مشکلات عاطفی اندکی وجود دارد و همین مسئله باعث می‌شود که افراد خانواده به راحتی با مشکلات ابزاری یا مالی احتمالی کنار بیایند [۸].

از سوی دیگر تقسیم نقش در خانواده کمک می‌کند که اعضا با انحراف خود از موقعیت بهنجار مثل یک بیماری مواجه شود. در خانواده‌هایی با تقسیم نقش مناسب، انجام تکالیف به صورت داد و ستدی نمی‌باشد بلکه گاهی ممکن است انجام نقشی بر زمین بماند اما سایر اعضا حمایت و پشتیبانی لازم را نشان خواهند داد. چنین الگویی به فرزندان کمک خواهد کرد که در موقعیت‌های جدید نیز افرادی مسئولیت پذیر باشند و تکالیف مورد انتظار شغلی و تحصیلی خود را بر زمین نگذارند. از این رو در محیط خوابگاه دیگر منتظر نمی‌مانند تا وظایفشان را دیگران برایشان انجام دهند. بلکه انجام تکالیف و فعالیت‌های تحصیلی و خوابگاهی خود را به عنوان یک مسئولیت و وظیفه نگاه می‌کنند و اضطراب و دلهره‌ای از تکالیف خود ندارند. اما افرادی که عادت کرده‌اند وظایف خود را در خانواده بر عهده والدین یا همشیره‌ها بگذارند در مواجه با چالش‌های زندگی دانشجویی و خوابگاهی دچار مشکل می‌شوند و احساس بی‌کفایتی به آنان دست خواهد داد و این احساس بی‌کفایتی دلتنگی آنان را برای محیط امن و بی‌دردسر خانواده افزایش خواهد داد [۱۹، ۱].

آمیزش عاطفی به معنای میزان ابراز علاقه و اهمیت دادن خانواده به فعالیت‌های خاص اعضای خود است. تمرکز بر میزان علاقه به یکدیگر و شیوه ابراز علاقه، گستره‌ای از سبک‌های آمیختگی است که فقدان کامل آمیختگی را از یک سو تا آمیختگی افراطی در انتهای دیگر را به وجود می‌آورد. آمیختگی بیش از حد والدین با فرزندان یکی از عوامل اصلی تمایز نیافتگی فرزندان می‌باشد. مشخصه این سبک آمیختگی، رفتارهای مداخله‌گرانه و حمایت‌گرانه افراطی اعضا می‌باشد. گاهی آمیزش آنقدر شدید است که مرزهای بین دو یا چند عضو خانواده مغشوش می‌شود [۲۰]. در خانواد های بسیار آمیخته یا در هم تنیده از لحاظ عاطفی، سیستم‌های فرعی والدین و همشیره‌ها بسیار در هم تنیده‌اند. یک احساس تشدید شده حمایت دوجانبه وجود دارد اما به بهای از بین رفتن استقلال و خودمختاری فرزندان. والدین در هم تنیده مهربان و باملاحظه هستند، بسیار به فرزندان اهمیت می‌دهند و همه

personality. *Personal Indiv Differ*. 1999;27(3):531-9. doi: 10.1016/s0191-8869(98)00262-1

- Amiritalab H, Etemadi A. Evaluating the effectiveness of self-differentiation training on the feeling of roving in female students. *Cult Islamic Univ*. 2013;12(4):435-50.
- Conley CS, Kirsch AC, Dickson DA, Bryant FB. Negotiating the Transition to College. *Emerg Adulthood*. 2014;2(3):195-210. doi: 10.1177/2167696814521808

5. Tilburg vM, Vingerhoets A. Psychological Aspects of Geographical Moves : Homesickness and Acculturation Stress. Amsterdam: Amsterdam University; 2006.
6. Stroebe M, Stroebe W, Schut H. Bereavement research: methodological issues and ethical concerns. *Palliat Med.* 2003;17(3):235-40. doi: 10.1191/0269216303pm768rr pmid: 12725476
7. Benn L, Harvey JE, Gilbert P, Irons C. Social rank, interpersonal trust and recall of parental rearing in relation to homesickness. *Personal Indiv Differ.* 2005;38(8):1813-22. doi: 10.1016/j.paid.2004.11.010
8. Goldenberg H, Goldenberg I. Family therapy: An overview: Cengage learning; 2007.
9. Carr A. Family therapy: Concepts, process and practice: John Wiley & Sons; 2012.
10. Fong M, Loi NM. The Mediating Role of Self-compassion in Student Psychological Health. *Australian Psychologist.* 2016;51(6):431-41. doi: 10.1111/ap.12185
11. Walker R, Shepherd C. Strengthening Aboriginal family functioning: What works and why? Australia: Australian Institute of Family Studies Melbourne (AUST); 2008.
12. Silburn S, Zubrick S, De Maio J, Shepherd C, Griffin J, Mitrou F, et al. The Western Australian Aboriginal Child Health Survey: strengthening the capacity of Aboriginal children, families and communities: Curtin Research Publications; 2006.
13. Epstein NB, Baldwin LM, Bishop DS. THE McMASTER FAMILY ASSESSMENT DEVICE*. *J Marit Fam Therap.* 1983;9(2):171-80. doi: 10.1111/j.1752-0606.1983.tb01497.x
14. Zadeh Mohammadi A, Male Khosravi G. A preliminary study of validity and psychometric characteristics of family functioning Assessment (FAD). *Q Fam Res.* 2006;5(2):69-89.
15. Ezheei J, Dehghani M, Ganjavi A, Khodapanahi MK. Validation of utrecht homesickness scale in students. *J Behav Sci.* 2008;2(1):1-12.
16. Eskian P, Sanaei Zaker B, Navabinejad S. The effect of Psychodrama on increasing the individual selfdifferentiation of the main family of high school girl students in district5 of Tehran. *J Counsel Res.* 2008;7(25):27-42.
17. Cavaiola AA, Peters C, Hamdan N, Lavender NJ. Differentiation of self and its relation to work stress and work satisfaction. *J Psychol Iss Org Cult.* 2012;3(1):7-20. doi: 10.1002/jpoc.20092
18. Hendrickson B, Rosen D, Aune RK. An analysis of friendship networks, social connectedness, homesickness, and satisfaction levels of international students. *Int J Intercult Relat.* 2011;35(3):281-95. doi: 10.1016/j.ijintrel.2010.08.001
19. Peleg-Popko O. Bowen theory: A study of differentiation of self, social anxiety, and physiological symptoms. *Contem FamTherap.* 2002;24(2):355-69. doi: 10.1023/a:1015355509866
20. Walsh J, Harrigan M. The termination stage in Bowen's family systems theory. *Clinical Social Work Journal.* 2003;31(4):383-94. doi: 10.1023/a:1026004326798
21. Khodabakhshi Koolae A, Chaeichi Tehrani N, Sanagoo A. The Relationship between Spiritual Intelligence and Emotional Intelligence with Self-Compassion of Nursing Students. *Iran J Med Educ.* 2019;19:53-44.